

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29.11.1973, sp. zn. 2 Tzf 3/73, ECLI:CZ:NS:1973:2.TZF.3.1973.1

Číslo: 4/1974

Právní věta: Pod pojmem zbiera údaje obsahujúce štátne tajomstvo v zmysle § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. o trestnom čine vyzvedačstva treba rozumieť nielen zhromažďovanie a sústredovanie údajov obsahujúcich štátne tajomstvo, ale postačí aj akékoľvek neoprávnené disponovanie páchatela s nimi, napr. ich neoprávnené prechovávanie s úmyslom vyzradiť ich cudzej moci. Ak páchatelneoprávnené prechováva údaje obsahujúce štátne tajomstvo a len dodatočne sa rozhodol vyzradiť ich cudzej moci, dopúšťa sa trestného činu vyzvedačstva podľa § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. od toho času, keď pojal takéto rozhodnutie.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 29.11.1973

Spisová značka: 2 Tzf 3/73

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Vyzvědačství

Předpisy: 140/1961 Sb. § 7 odst. 1

§ 105

§ 8 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbirkový text rozhodnutí:

Najvyšší súd Československej socialistickej republiky zamietol sťažnosť pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor Československej socialistickej republiky v prospech obvineného M. I. proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky zo 14. februára 1973 sp. zn. 2 To 54/72.

Z odôvodnenia:

Rozsudkom krajského súdu v Banskej Bystrici zo 16. novembra 1972 sp. zn. 1 T 41/72 bol obvinený M. I. uznaný za vinného z trestného činu vyzvedačstva podľa § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. na tom základe, že v súvislosti s preradením do zálohy od istého vojenského útvaru k 1. júlu 1971 neodovzdal príslušnému nadriadenému orgánu predtým mu pridelené schémy tvoriace predmet štátneho tajomstva, pričom v druhej polovici roku 1971 a v januári 1972 požiadal spoluobvineného J. L. a O. K. o spoluprácu pri odpredaní týchto schém do kapitalistického zahraničia, a to formou zisťovania záujemcov a ich odkúpenie, teda s cieľom vyzradiť štátne tajomstvo cudzej moci zbieral

údaje obsahujúce takéto tajomstvo.

Pre tento trestný čin uložil krajský súd obvinenému M. I. podľa § 105 odst. 1 Tr. zák. trest odňatia slobody v trvaní 10 (desať) rokov a podľa § 39a odst. 2 písm. c) Tr. zák. ho pre výkon tohto trestu zaradil do tretej nápravnovýchovnej skupiny.

Najvyšší súd Slovenskej socialistickej republiky zamietol podľa § 256 Tr. por. odvolanie obvineného M. I. rozsudkom zo 14. februára 1973 sp. zn. 2 To 54/72. Proti uvedenému rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky podal generálny prokurátor Československej socialistickej republiky v prospech obvineného M. I. sťažnosť pre porušenie zákona. navrhol, aby Najvyšší súd Československej socialistickej republiky rozsudkom podľa § 268 odst. 2 Tr. por. vyslovil, že rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky zo 14. februára 1973 sp. zn. 1 To 54/72, pokiaľ ním bolo zamietnuté odvolanie obvineného M. I., bol porušený zákon v ustanoveniach § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. a § 1 odst. 1 Tr. por., tento rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky týkajúci sa obvineného M. I. zrušil a Najvyššiemu súdu Slovenskej socialistickej republiky uložil, aby o odvolaní obvineného M. I. znova konal a rozhodol.

V dôvodoch sťažnosti pre porušenie zákona poukázal generálny prokurátor Československej socialistickej republiky na to, že porušenie zákona v ustanovení § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. spočívalo v tom, že Najvyšší súd Slovenskej socialistickej republiky nesprávne vyložil zákonný znak „zbiera údaje obsahujúce štátne tajomstvo“ uvedený v tomto zákonom ustanovení. Podľa názoru sťažovateľa z pojmu „zbieranie“ vyplýva, že za zbieranie údajov obsahujúcich štátne tajomstvo v zmysle § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. možno považovať len takú aktívnu činnosť, ktorej cieľom je zhromaždené údaje obsahujúce štátne tajomstvo ihneď alebo dodatočne vyzradiť cudzej moci. Eventuálny úmysel páchatela v danom prípade nestačí. I keď páchatel neoprávnene prechováva údaje obsahujúce štátne tajomstvo, dodatočne pojatý úmysel takéto údaje vyzradiť cudzej moci nemožno považovať za „zbieranie“ údajov, ak páchatel na zhromažďovanie údajov už žiadnu aktívnu činnosť nevyvíjal. V prípade, že páchatel prechováva údaje obsahujúce štátne tajomstvo v rozpore s predpismi o utajovaní a prechovávané údaje sa iba dodatočne rozhodne odovzdať (vyzradiť) cudzej moci, nemožno takýto zámer páchatela posudzovať ako zbieranie údajov obsahujúcich štátne tajomstvo s cieľom uvedeným v § 105 odst. 1 alinea 3 Tr. zák. o príprave na trestný čin vyzvedačstva, prípadne podľa § 8 odst. 1, § 105 odst. 1 alinea 3 Tr. zák. o pokuse trestného činu vyzvedačstva, pokiaľ k vyzradeniu štátneho tajomstva ešte nedošlo.

Najvyšší súd Československej socialistickej republiky preskúmal na podklade podanej sťažnosti pre porušenie zákona rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky, pokiaľ sa týkal obvineného M. I., ako aj konanie, ktoré predchádzalo tejto časti rozsudku (§ 267 odst. 1, 2 Tr. por.) a zistil, že zákon nebol porušený.

Skutkové zistenie krajského súdu, akceptované aj Najvyšším súdom Slovenskej socialistickej republiky, týkajúce sa obvineného M. I. je v podstate správne a zodpovedá výsledkom vykonaného dokazovania. Napokon ani generálny prokurátor Československej socialistickej republiky v sťažnosti pre porušenie zákona nevytýkal nesprávnosť skutkového zistenia týkajúceho sa obvineného M. I.

Pozornosti Najvyššieho súdu Československej socialistickej republiky však neušlo, že v rozsudkoch krajského súdu a Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky na strane jednej a v sťažnosti pre porušenie zákona na strane druhej sa uvádzajú rôzne časové údaje o tom, kedy obvinený M. I. odniesol domov a uložil v svojom byte schémy týkajúce sa technického popisu istých rádiolokačných zariadení používaných na vojenských letištiach a obsahujúce štátne tajomstvo. Tak v rozsudkoch krajského súdu a Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky sa konštatuje, že obvinený M. I. odniesol schémy do svojho bytu 1. júla 1971, keď bol preradený do zálohy, zatiaľ čo v sťažnosti pre porušenie zákona sa tvrdí, že sa tak stalo v roku 1967. Táto okolnosť podľa názoru Najvyššieho súdu

Československej socialistickej republiky nemá pre riešenie problému uvedeného v sťažnosti pre porušenie zákona - ako bude ďalej ešte uvedené - podstatný význam. Pre úplnosť treba uviesť, že obvinený M. I. už od októbra 1967, keď sa v súvislosti s jeho preradením k vojenskému útvaru na S. zmenilo aj jeho funkčné zaradenie, neoprávnené disponoval s utajovanými schémami, ktoré obsahovali údaje o štátnom tajomstve.

Podstatnou otázkou právneho posúdenia konania obvineného M. I. je výklad zákonného znaku „zbiera údaje obsahujúce štátne tajomstvo“ uvedeného v ustanovení § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák.

Právny názor uvedený v sťažnosti pre porušenie zákona nie je správny. Pri výklade pojmu zbieranie údajov obsahujúcich štátne tajomstvo v zmysle § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. nepostačí iba gramatický výklad zákona. Je potrebné širšie vykladať obsah tohto pojmu a treba použiť aj logický a historický výklad zákona.

K názoru generálneho prokurátora Československej socialistickej republiky vysloveného v sťažnosti pre porušenie zákona treba predovšetkým uviesť, že k tomu, aby sa páchatel dopustil konanie uvedeného v ustanovení § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. nemusí zhromažďovať, t. j. postupne viacerými útokmi si zadovážovať údaje obsahujúce štátne tajomstvo s úmyslom vyzradiť ho cudzej moci, ale stačí aj jednorazový útok (jedno takéto konanie), ktorým si takýto údaj so špionážnym úmyslom zadováži.

Pod pojmom zbieranie údajov treba rozumieť činnosť smerujúcu k možnosti disponovať materiálom, z ktorého možno štátne tajomstvo získať. Pojmovým znakom zbieranie údajov obsahujúcich štátne tajomstvo nie je iba zhromažďovanie a sústreďovanie páchatela s týmito údajmi. Takýmto neoprávneným disponovaním je aj neoprávnené prechovávanie vecí, ktoré obsahujú údaje o štátnom tajomstve.

Z výsledkov vykonaného dokazovania vyplýva, že obvinenému M. I. boli v auguste 1966 pri výkone vojenskej služby zverené schémy obsahujúce štátne tajomstvo, ktoré v tom čase bol oprávnený poznať. Od októbra 1967 v dôsledku jeho funkčného preradenia nebol už oprávnený disponovať týmito schémami a jeho povinnosťou bolo odovzdať ich príslušnému nadriadenému orgánu. Nebolo však preukázané, ako na to správne poukazuje sťažnosť pre porušenie zákona, že obvinený M. I. už od októbra 1967 prechovával tieto schémy s cieľom vyzradiť ich obsah, t. j. štátne tajomstvo cudzej moci. Tento úmysel pojal až v druhej polovici augusta 1971, lebo od toho času vyvíjal intenzívnu činnosť, aby svoj zámer aj realizoval, k čomu však nedošlo, lebo 16. februára 1972, keď bol zadržaný, mu boli uvedené schémy pri domovej prehliadke odňaté. Trestný čin vyzvedačstva podľa § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. obvinený M. I. dokončil v tej chvíli, keď sa k neoprávnenému disponovaniu s uvedenými schémami pridružil aj jeho zámer vyzradiť ich obsah cudzej moci.

V súvislosti s riešením predmetnej právnej otázky treba poukázať aj na to, že Trestný zákon č. 86/1950 Zb., a to ani v znení novely zák. č. 63/1956 Zb., neobsahoval ako samostatnú skutkovú podstatu trestného činu vyzvedačstva (§ 86 tohto zákona) spočívajúcu v zbieraní údajov obsahujúcich štátne tajomstvo s cieľom vyzradiť ho cudzej moci. Takúto skutkovú podstatu zaviedol až Trestný zákon č. 140/1961 Zb. v ustanovení § 105 odst. 1 alinea 2 o vyzvedačstve. Zmyslom tejto novej právnej úpravy bolo predovšetkým umožniť postih osôb, ktoré majú prístup k štátnemu tajomstvu, t. j. nositeľov štátneho tajomstva (a pokiaľ zbierajú údaje obsahujúce štátne tajomstvo s cieľom vyzradiť ho cudzej moci) formou samostatnej skutkovej podstaty dokonaného trestného činu vyzvedačstva, hoci ide iba o špecifickú formu prípravy na trestný čin spočívajúcu v úmyselnom vytváraní podmienok pre vyzradenie štátneho tajomstva cudzej moci.

Skutočnosť, že pri riešení nastoleného právneho problému prichádza do úvahy nielen gramatický výklad zákona, možno vyvodiť aj z tejto úvahy:

Trestný zákon č. 86/1950 Zb. aj v znení novely z roku 1956 nepovažoval prípravu na trestný čin za všeobecnú formu trestnej činnosti. Napriek tomu, že takéto právne posudzovanie prípravného konanie (prípravy na trestný čin) zaviedol až Trestný zákon č. 140/1961 Zb. v ustanovení § 7, ten istý zákon zaviedol u trestného činu vyzvedačstva podľa § 105 odst. 1 ďalšiu formu prípravy na trestný čin ako samostatnú skutkovú podstatu, teda okrem vyzvedania štátneho tajomstva s cieľom vyzradiť ho cudzej moci (alinea 1) aj zbieranie údajov obsahujúcich štátne tajomstvo s takýmto cieľom (alinea 2). Z tejto úvahy možno ďalej vyvodiť, že ustanovenie § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. je v pomere špeciality k ustanoveniam § 7 odst. 1, § 105 odst. 1 alinea 3 Tr. zák., pokiaľ nedošlo k vyzradeniu štátneho tajomstva cudzej moci.

Aj nasledujúca úvaha týkajúca sa porovnania právneho posúdenia trestnej činnosti spoluobvineného J. L. a obvineného M. I. svedčí pre záver, že konanie obvineného M. I. treba kvalifikovať ako trestný čin vyzvedačstva podľa § 105 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. a nie ako prípravu na tento trestný čin podľa § 7 odst. 1, § 105 odst. 1 alinea 3 Tr. zák., resp. ako pokus tohto trestného činu podľa § 8 odst. 1, § 105 odst. 1 alinea 3 Tr. zák.

Spoluobvinený J. L. bol uznaný za vinného z trestného činu vyzvedačstva podľa § 105 odst. 1 alinea 1 Tr. zák., ktorého sa dopustil tým, že na požiadanie obvineného M. I. a po oboznámení sa s obsahom schém tvoriacich predmet štátneho tajomstva žiadal tri osoby o sprostredkovanie odpredaja týchto schém do kapitalistického zahraničia, teda vyzvedal štátne tajomstvo s cieľom vyzradiť ho cudzej moci. Nezodpovedalo by duchu zákona, aby konanie spoluobvineného J. L. bolo právne hodnotené ako dokonaný trestný čin vyzvedačstva podľa § 105 odst. 1 alinea 1 Tr. zák., zatiaľ čo konanie obvineného M. I., ktorý spáchal podstatne nebezpečnejšiu trestnú činnosť spočívajúcu v neoprávnenom prechovávaní prísne tajných schém obsahujúcich štátne tajomstvo s cieľom vyzradiť ho cudzej moci a spoluobvineného a ďalšiu osobu žiadal o spoluprácu pri odpredaji týchto schém do kapitalistického zahraničia, iba ako prípravu na trestný čin vyzvedačstva podľa § 7 odst. 1, § 105 odst. 1 alinea 3 Tr. zák., resp. pokus tohto trestného činu podľa § 8 odst. 1, § 105 odst. 1 alinea 3 Tr. zák.